

Galilea. 153

Litúrgia, pastoral, vida cristiana

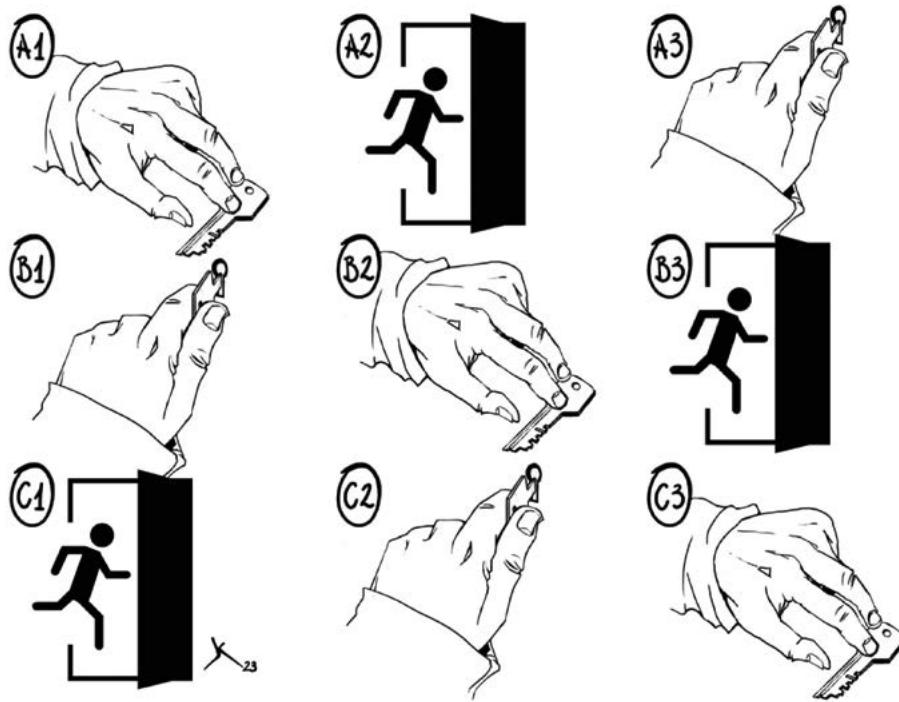
Signe de Déu

Serena Noceti: «Els diaques custodien la fe apostòlica i serveixen l'Església relacionant l'Evangelí amb la vida quotidiana»

Número 34
novembre-desembre
de 2023. 5,75 €

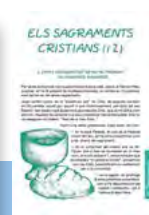

Sumari

- 4 **Pares de l'Església:** Sagraments i vida. Vida i sagraments, per Joan Torra
- 5 **¿Què és un sacrament?,** per Jaume Fontbona
- 6 **Parlem-ne:** Serena Noceti: El diaconat de les dones, un imperatiu, per Carme Munté
- 8 Viure la sacramentalitat des de l'Acció Catòlica, per Cori Casanova
- 9 Els sagraments en el diàleg ecumènic, per Carlos Martínez
- 10 **Ras i curt:** Llum; En la carn, per Paula Depalma
- 11 Inculturar els sagraments en la vida, per Gabino Uríbarri
- 12 El paper dels sagraments en la missió de l'Església, per Anna Almuni
- 13 **Pregària:** Crist, el sacrament del Pare, per Manolo Juárez
- 14 **En l'any litúrgic:** L'espiritualitat del Temps d'Advent, per Pedro Manuel Merino
- 15 **Les lectures dels diumenges:** Advent i Nadal, del 3 de desembre de 2023 al 7 de gener de 2024, cicle B
- 16 **Encara no ho heu llegit tot:** Els sagraments a la meva vida, per Viqui Molins

I al web: material complementari (<http://galilea.153.cpl.es>)

Any 6. Número 34
novembre-desembre 2023

Edita:
Centre de Pastoral Litúrgica
de Barcelona

Periodicitat:
6 números l'any

Subscripció anual
2022/2023:
En paper: 36,00 €
Online: 25,00 €

Preu d'aquest exemplar:
5,75 €

Direcció:
Quiteria Guirao Abellán
gquirao@cpl.es

Equip responsable:
Antoni M.C. Canal
Lino Emilio Díez
Jaume Fontbona
Maria Guarch
Dani López
M. Àngels Termes

Consell assessor:
Natàlia Aldana
Dolores Aleixandre
Elisenda Almirall
M. Antònia Bogónez
Anna-Bel Carbonell
Paula Depalma
Albert Dresaire
Manolo Juárez
Jordi Julià
Montserrat Lluveras
Tere Martín
Carme Munté
Juan Carlos Pérez
Marta Pons

Adreça:
Centre de Pastoral Litúrgica
Diputació 231
08007 Barcelona
Tel. 93 302 22 35
wa: 619741047
cpl@cpl.es

Web:
<https://galilea.153.cpl.es/>

Fotografia de la portada:
Fondazione Missio – Sezione
CUM

Dibuix plana 2:
Juan Carlos Pérez

Seguiu-nos a les xarxes
socials: @CPLeditorial

VIDA SACRAMENTAL

El desvetllament de la fe passa pel desvetllament d'un nou sentit sacramental de la vida de l'home i de l'existència cristiana, en el qual allò visible i material està obert al misteri d'allò etern (Francesc, *Llum de la fe*, núm. 40).

El Papa ens ho deia fa deu anys en un context de nova evangelització, on ens posava al davant què ofereix l'Església a les dones i als homes que busquem viure una vida plena i, així, obrir-nos al misteri per donar fruits en el temps que ens toca viure.

La *rutina* que ens aporten els sagraments són signes visibles de l'acció de Déu en moments crucials de la nostra vida. Aquesta és la raó que ens ha guiat a elaborar aquesta revista.

Signe de Crist

Jaume Fontbona explica què és un sagrament i la relació Pare, Fill i Esperit Sant. L'entrevista de **Carme Munté** a **Serena Noceti** posa l'accent en la qüestió del sagrament de l'orde, en concret, el diaconat, ministeri que anima i promou la caritat en l'Església i que podria estar obert a la veu i a l'acció femenina.

Amb **Cori Casanovas** ens apropem a la sacramentalitat viscuda des de l'acció catòlica i l'Eucaristia celebrada en la comunitat parroquial. En aquesta línia, **Anna Almuni** ens parla del paper dels sagraments en la missió de l'Església.

Carlos Martínez i **Gabino Uríbarri** tracten, respectivament, el diàleg ecumènic i la inculturació dels sagraments en la vida.

Els sagraments a la vida, de la religiosa **Viqui Molins**, tanca la revista.

Paula Marcela Depalma finalitza, amb «llum» i «en la carn», l'explicació dels gestos i símbols en la litúrgia que durant més de dos anys hem pogut llegir en la secció «Ras i curt». Agraïm el seu treball i, naturalment, hem tornat a recórrer a ella per a una nova tongada d'articles en aquesta mateixa secció.

Pedro Manuel Merino, actual delegat de litúrgia de la diòcesi de Getafe (Madrid), és qui aporta el contingut a la secció «En l'any litúrgic» del cicle B, que iniciem aquest l'Advent.

QUITERIA GUIRAO ABELLÁN
gquirao@cpl.es

Full verd 78, sèrie «Sagraments»
Intervenció de la biblista Núria Calduch-Benages en la presentació del llibre *La Paraula celebrada. Explicació bíblica de les lectures de tots els diumenges i festes.*
<https://bit.ly/47ynoEM>

SAGRAMENTS I VIDA. VIDA I SAGRAMENTS

Els sacraments en els quals participem i la vida que vivim no poden de cap manera estar desconectats. Seria falsejar el sentit dels sacraments que hi són, precisament, per voluntat de Jesús mateix, perquè puguem viure una vida a imatge i semblança de la seva vida, cosa que no podríem fer de cap manera si no fos perquè Ell ens dona la seva gràcia en els sacraments; sols no podríem pas. Així, els sacraments ens porten a una vida ben cristiana, viscuda en l'amor de Déu. I la vida que volem viure estimant així ens porta a la celebració dels sacraments sense els quals això seria impossible. Sant Joan Crisòstom ho diu amb una força especial en aquest fragment (3-4) de l'*Homilia 50 sobre l'Evangeli de sant Mateu*.

No pensem pas que és suficient per a la nostra salvació presentar a l'altar un calze d'or i pedreria després d'haver desposseït vídues i orfes. Si vols honorar aquest sacrifici, presentar la teva ànima, per la qual va ser ofert. És la teva ànima la que has de fer d'or. Perquè, si l'ànima continua essent pitjor que el plom o que una teula, ¿quin valor té aleshores el calze d'or? No mirem, doncs, només de presentar vasos d'or, sinó mirem si procedeixen d'un treball just. Perquè més preciós que l'or és el que no té res a veure amb l'avarícia. L'Església no és un museu d'or i plata, sinó una reunió d'àngels. Ànimes és el que necessitem, ja que per a les ànimes vol Déu els vasos sagrats.

No era de plata, en el darrer sopar, aquella taula ni el calze amb què el Senyor va donar als seus deixebles la seva pròpia sang. En canvi, que preciós era tot allò i que venerable, que ple que estava de l'Esperit Sant! ¿Voleu de debò honorar el cos de Crist? No consentiu que estigui nu. No l'honoreu aquí amb vestits de seda i a fora el deixeu morir de fred i de nuesa. Perquè el mateix que va dir: «Aquest és el meu cos» (*Mateu 26,26*), i amb la seva paraula va afermar la nostra fe, va dir també: «Em vau veure que tenia fam i no em donàreu menjar». I encara: «Quan no ho vau fer a un d'aquests més petits, tampoc no m'ho fèieu a mi» (*Mateu 25,42-45*).

El sacrament no necessita mantells preciosos, sinó una ànima pura; els pobres, en canvi, sí que

requereixen molta cura. Aprenquem, doncs, a pensar amb discreció i a honorar el Crist tal com Ell vol ser honorat. Perquè per a qui és honorat, l'honor més agradable és el que Ell mateix vol, no el que nosaltres ens imaginem que vol. Pere s'imaginava honorar el Senyor en no consentir que li rentés els peus, i això no era honor, sinó tot el contrari. Tributa-li l'honor que Ell mateix va manar per llei, emprant la teva riquesa en socórrer els pobres. Perquè Déu no té necessitat de vasos d'or, sinó d'ànimes d'or.

En parlar així no és intenció meva prohibir que es facin semblants ofrenes. El que demano és que, juntament amb elles, i fins i tot abans que elles, es faci almoïna; el Senyor accepta, certament, les ofrenes, però li plau molt més l'almoïna. En un cas, només aprofita a aquell que dona; en l'altre, a qui dona i a qui rep. En les ofrenes es pot tractar només d'un afer d'ostentació, en l'almoïna, la caritat ho és tot. ¿Què li aprofita al Senyor que la seva taula estigui tota plena de calzes d'or, si Ell es consumeix de fam? Sacieu primer la seva fam i després, del que sobri, orneu també la seva taula. ¿Li fas un calze d'or i no li dones ni un got d'aigua freda? ¿I quin profit hi ha en què recobriu el seu altar amb draps brodats d'or, si a Ell no li procureu ni el mínim necessari abric? ¿Quin guany hi ha en tot això?

¿QUÈ ÉS UN SAGRAMENT?

JAUME FONTBONA

Fotografia: CPL

Els sacraments ens relacionen amb el Pare i amb el Fill encarnat, mort i ressuscitat i assegut a la dreta del Pare i amb l'Esperit Sant

El sacrament és un do de l'amor de Déu Pare a la humanitat des de l'Església i per mitjà del seu Fill Jesucrist i amb la força de l'Esperit. Un do que es visibilitza amb uns gestos i unes paraules, que esdevenen ritus i pregàries. Els gestos i les paraules remetent a unes paraules i a uns gestos de Jesús que l'Església confessa com a significatiu a fi d'expressar aquest do de Déu.

Els sacraments ens relacionen amb el Pare i amb el Fill encarnat, mort i ressuscitat i assegut a la dreta del Pare i amb l'Esperit Sant, i a més, entre nosaltres i amb els pobres i les víctimes d'arreu i de tots els temps. No podem aïllar cap sacrament del misteri de comunió de la Santíssima Trinitat ni del misteri de comunió que és l'Església, tots dos s'expressen en el sacrament de l'amor per excel·lència, que és l'Eucaristia.

I el do esdevé *regal* per la seva visibilitat en ritus i en pregàries, que tenen com a autors invisibles les dues mans amb què actua Déu Pare en la història, és a dir, el seu Fill Jesucrist i l'Esperit Sant. L'autor visible és l'Església, una visibilitat manifestada en els qui han rebut el sacrament de l'orde i en els qui han rebut els

sacraments de la iniciació cristiana. I la fe dels qui reben els sacraments acull i confessa aquest regal de l'amor de Déu a la humanitat, que fa a través de l'Església, el poble que el Pare s'ha escollit perquè sigui el signe i instrument de la unitat de tota la humanitat amb la Santíssima Trinitat.

El sacrament és un signe visible d'una realitat invisible (el do de l'amor de Déu), però alhora és *una confessió de fe* (és a dir, un *memorial* de l'obra de l'amor de Déu en la història) i *una promesa* (és a dir, una *penyora* del Regne de Déu inaugurat i esperat). Cada sacrament, amb ritus i pregàries, per tant, visiblement, *expressa* el que creiem i *anticipa* el que esperem, esdevenint una *icona* del Regne inaugurat i esperat. El llenguatge simbòlic de tota l'acció sacramental el *rebem* de l'Església i s'emmarca dins el dinamisme de l'Esperit Sant; així queda ben clar que els sacraments no ens els fem ni es fan per art de màgia. Per això els sacraments s'emmarquen dins del teixit de la fe que vincula esdeveniment i promesa. La fe, però, no fa el sacrament, però reconeix la realitat nova que *tastem*.

Els set sacraments (Emaús 86), de Jaume Fontbona

El contingut d'aquest article, ampliat, el pots trobar en aquest llibre:
<https://bit.ly/3sEAX6R>

SERENA NOCETI: EL DIACONAT DE LES DONES, UN IMPERATIU

CARME MUNTÉ MARGALEF

Serena Noceti en el Centro di Orientamento Pastorale de la Conferència Episcopal Italiana

¿Quina és la importància de desenvolupar el diaconat en l'Església?

El diaca té un ministeri únic i insubstituïble. Tal com diu la *Lumen gentium* 29, els diaques són ordenats «no pas amb vista al sacerdoci sinó amb vista al ministeri», és a dir, són ministres ordenats, però en grau no sacerdotal. Com els altres ministres ordenats (bisbes, preveres), guarden la fe apostòlica i serveixen el Nosaltres eclesial, però d'una manera especial, no amb un ministeri de presidir o celebrar els sagraments, sinó com un ministeri d'animar i promoure la caritat en l'Església. Tenen un ministeri complementari al del prevere, com és evident en l'Eucaristia. Els diaques proclamen l'evangeli, recullen les ofrenes dels fidels, criden a l'intercanvi de la pau, fan els comiats al final de la celebració. Jo diria que custodien

la fe apostòlica i serveixen l'Església relacionant l'Evangeli amb la vida quotidiana viscuda en l'amor, la feina, el servei a tothom i les relacions caritatives. Especialment al servei dels més pobres. Mostren que una fe que no es converteix en servei concret per amor, en la vida quotidiana, és buida, inútil. Animen tota la comunitat a viure la diaconia, el servei com el visqué Jesús. És una tasca essencial, perquè la fe cristiana no es redueixi al fet sagrat desvinculat de la vida, perquè la fe no es redueixi només a una dinàmica sacramental.

¿Quin paper tenia la diaconessa segons la tradició?

En els set primers segles disposem de centenars de testimonis litúrgics i jurídics, epígrafs funeraris i textos literaris que ens presenten els noms de diaconesses i les seves activitats,

El diaconat com a grau autònom i permanent fou restablert pel Concili Vaticà II, gairebé mil dos-cents anys després de la seva desaparició. Fins llavors, havia romàs només com a grau transitori de cara a l'ordenació sacerdotal. Ara bé, en moltes diòcesis, sobretot d'Àsia i Àfrica, encara no s'està duent a terme. «No hi ha Església sense diaconat», afirma la teòloga laica italiana Serena Noceti, alhora que defensa que obrir el diaconat a les dones és un imperatiu.

Serena Noceti és doctora en Teologia Dogmàtica, professora titular a l'[Institut de Ciències Religioses de la Toscana a Florència](#), de la Facultat Teològica de la Itàlia Central, membre fundador de l'[Associació de Dones Teòlogues Italianes](#) i vicepresident de l'[Associació Teològica Italiana](#).

sobretot en les Esglésies d'Orient (bastant menys a Occident). Començant per Febe, *diàkonos* de l'Església de Cèncrees, ens en parla Pau en la Carta als romans, en el capítol 16. No sabem en què consistia concretament el ministeri, però veiem que està lligat a una funció d'autoritat reconeguda en una comunitat concreta, la de Cèncrees, una localitat propera a Corint. En segles posteriors podem citar el cas d'Olímpia, una diaconessa (o és millor dir una diaca) de Constantinoble. Joan Crisòstom li dirigeix disset cartes: Olímpia és una de les

més estretes col·laboradores de Crisòstom. És una dona rica i culta, ha fundat un monestir, on desenvolupa una activitat intensa de promoció de la caritat i l'hospitalitat, té un destacat paper eclesial públic, sobretot quan Crisòstom és enviat a l'exili. Després trobem les històries de moltes altres dones diaques. No hi ha una llista única de les activitats que cada diaca havia de fer: d'algunes en recordem

L'ordenació de dones al diaconat permetria un servei a la fe apostòlica amb veu, presència i acció femenines

un paper en el baptisme de les dones, perquè els ungien el cos durant el ritu; d'altres en recordem una activitat d'evangelització i de catequesi cap a les dones, però no només; d'altres fundaren Esglésies, monestirs; altres assistiren i ajudaren els pobres, els nens, els que tenien dificultats. Però no es pot pensar en una llista estandarditzada. Com en tots els ministeris, l'exercici depèn de les necessitats específiques i dels costums de les Esglésies locals.

¿Quines serien les característiques pròpies del ministeri en el cas d'obrir-lo a les dones?

Des de la dècada de 1970, el debat teològic i la investigació sobre la possibilitat del diaconat femení s'han centrat en una qüestió bàsica: en l'antiguitat,

¿les dones eren ordenades diaques, com els homes, o en el seu cas era una benedicció? En les paraules que avui fem servir, ¿es tracta d'un ministeri ordenat, amb imposició de mans, o és un ministeri instituït, de dones laiques? Personalment, crec que es tracta d'un veritable ministeri ordenat: els ritus antics ens mostren paraules semblants i els mateixos gestos per a l'ordenació d'homes i dones al diaconat. El ritu es feia al costat de l'altar i no fora de l'àrea de culte, com passava amb les benediccions i els ordes menors. Les dones rebien, com els homes, l'horarion, l'estola diaconal, que portaven –com els homes– sobre l'espatlla esquerra. Segons algunes fonts, les diaconesses entraven a la zona reservada al clergat. L'Església armènia avui en dia continua ordenant diaques, homes i dones, en la mateixa celebració. Es poden trobar fàcilment en la a internet fotografies de l'ordenació d'una diaca a Teheran el 2017.

¿Se'n pot esperar cap decisió arran del Sínode actual?

No només ho espero, sinó que ho considero imperatiu. Espero que es prengui una decisió per a l'ordenació diaconal ministerial i per definir uns procediments que permetin a les dones superar el sostre de vidre que impedeix un veritable lideratge femení, que superi l'actual règim de concessió de poders, de cooperació opaca de només algunes. Avui, seixanta anys després de la reinstitució del diaconat permanent en el Vaticà II, crec que ha arribat el moment de reinstituir el diaconat de les dones. Es tractarà, com en el cas del diaconat masculí, no de reproduir la mateixa figura de l'antiguitat, sinó de pensar en una figura

ministerial, arrelada en la Tradició, però nova, que respongui a les necessitats de l'Església d'ara. A més a més, es podria pensar a deixar la reinstitució a les conferències episcopals: hi ha contextos socials i eclesials en els quals les dones ja són reconegudes com a líders de comunitats en absència de prevere; en els quals les dones (religioses i laiques) bategen, prediquen, assisteixen als casaments i celebren funerals, preparen agents pastorals laics, animen les celebracions dominicals. Penso en allò que sorgí en el Sínode per a l'Amazònia, però també en moltes sol·licituds i experiències a Europa, Austràlia, Amèrica del Nord. El document conciliar *Ad gentes* 16 anomena aquestes activitats «realment diaconals» i exigeix el sagrament de l'orde per als homes que les fan. Ha arribat el moment d'aquesta opció eclesial.

¿Què permetria l'ordenació de dones al diaconat?

L'ordenació de dones al diaconat permetria un servei a la fe apostòlica amb veu, presència i acció femenines, i enriquiria l'Església amb noves figures ministerials, ampliaria l'espai per a una veritable corresponsabilitat ministerial d'homes i dones. Afavoriria el desenvolupament del diaconat en general.

Entrevista completa:

<https://bit.ly/3utsKcx>

VIURE LA SACRAMENTALITAT DES DE L'ACCIÓ CATÒLICA

CORI CASANOVA BARBERÀ

L'Acció Catòlica entén la seva missió evangelitzadora confiada per l'Església des d'una visió sacramental del món, és a dir, la mateixa història de la humanitat, la quotidianitat dels homes i dones, és signe de l'encarnació i la salvació de Déu en la història.

No podem entendre una vida de fe sense experiència sacramental, viscuda en comunitat que celebra i anuncia. En els sacraments trobem el do gratuït de Déu, que es dona, perdona, acompanya, uneix, i ens fa capaços de viure les realitats complexes del món des de l'esperança que no defrauda.

En el baptisme es troba l'origen de la missió de l'Acció Catòlica, del laïcat en general, baptisme que ens fa corresponsables en la missió de l'Església i ens atribueix «plantar l'Església en el món» (*Ad gentes* 15) com un autèntic ministeri que emana d'aquest sacrament. ¿Qui ho farà sinó un laïcat capaç d'observar i reflexionar sobre el món que l'envolta, en el qual es troba immers, i de posar-lo a les mans

de Déu? ¿Qui ho farà sinó un laïcat que prega per tenir els «ulls de la fe» que permeten descobrir Crist Ressuscitat en les línies tortes de la història i per rebre la força de l'Esperit per a viure mostrant l'amor de Crist als temps que ens toca viure?

D'aquí la Revisió de Vida com a eina per a aquesta «lectura creient» de la vida i com a camí de conversió personal –autèntica pedagogia del sacrament de la reconciliació– per a ser millors seguidors, deixebles de Jesucrist, al costat dels homes i dones del nostre temps. També els grups de vida són un espai privilegiat per a la preparació i la vivència del sacrament del matrimoni, que així es viu des del discerniment comunitari i en Església.

La parròquia esdevé l'espai on es descobreix el valor de l'Eucaristia des de la infància fins a la vida adulta. Així l'Eucaristia, com a participació real –molt més que un record– en l'entrega de Crist per la humanitat, i la victòria definitiva sobre la mort i el mal, esdevé font que renova i que ens permet ser «sal i llum». I a la vegada és testimoni per als més petits de la fe i l'alegria de la comunitat cristiana.

El perill de l'Acció Catòlica, en les seves diverses modalitats, és que l'acció, la capacitat d'anàlisi, els compromisos, acabin essent el darrer objectiu, oblidant que la missió darrera és la que Jesucrist va encomanar a la seva Església:

Heu rebut plena autoritat al cel i a la terra. Aneu, doncs, a tots els pobles i feu-los deixebles meus, batejant-los en el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant i ensenyant-los a guardar tot allò que us he manat. Jo soc amb vosaltres dia rere dia fins a la fi del món (*Mateu* 28,18-20).

En els sacraments es fa realitat de manera palpable aquest «jo seré amb vosaltres».

Fotografia: Joan Andreu Parra.

ELS SAGRAMENTS EN EL DIÀLEG ECUMÈNIC

CARLOS MARTÍNEZ OLIVERAS

Fotografia: Antoni M.C. Canal

Els deixebles de Crist estan vinculats, en primer lloc, per la caritat. A més a més, estan cridats a la unitat plena i visible (meta de tot ecumenisme) que ha d'estar assegurada pels vincles de comunió manifestos. Aquests vincles visibles se centren en tres dimensions (fe, sacraments, autoritat), a saber: la unitat en la professió de la fe apostòlica, la celebració en el culte diví i la successió apostòlica pel ministeri. Per tant, la unitat en la vida sacramental i la unitat en el sagrament de l'orde constitueixen dos elements fonamentals dels quals depèn el grau de comunió entre unes confessions cristianes i les altres.

En el passat, la diferència de reconeixement i comprensió dels sacraments va ser origen de ruptura, distància i separació. Algunes confessions negaren el septenari sacramental i l'Església catòlica deixà de reconèixer la validesa del ministeri, per tant, els sacraments quedaven seriosament afectats. Aquest és el motiu pel qual el diàleg teològic ecumènic postconciliar s'ha ocupat, en moltes ocasions, de la qüestió sacramental, particularment amb els anglicans i els protestants.

Com que són qüestions tan rellevants, la celebració, l'administració i la recepció dels sacraments, especialment de l'Eucaristia, és una àrea de trobada i, a la vegada, és especialment sensible i amb una tensió significativa en les relacions ecumèniques. Celebrar i compartir sacraments dona una idea del grau d'unitat i comunió que compartim.

En l'àmbit del Consell Mundial de les Esglésies, es firmà un document conegut com a BEM (baptisme, Eucaristia i ministeri), que comportà un avenç en el reconeixement i la convergència teològica general. Amb els luterans, l'Església catòlica firmà un document important (*La Cena del Senyor*), que apropiava postures sobre la presència i el sacrifici. Pels que fa als anglicans, els catòlics arribaren a acords teològics molt importants sobre l'Eucaristia i el ministeri ordenat en els anys vuitanta del segle XX, encara que les qüestions més recents de l'ordenació de la dona i l'ordenació episcopal d'homosexuals declarats han ampliat les distàncies entre les postures a què s'havia arribat.

El Concili Vaticà II reconegué tots els que creuen en Crist i són batejats amb aigua en nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant, són honorats en nom de cristians i són veritablement els nostres germans i germanes en Crist. Gràcies a això, podem resar junts l'oració del Senyor, reconeixent Déu com a Pare i declarant els nostres llaços de fraternitat.

Per la consciència tan forta que té l'Església catòlica sobre la relació entre comunió eclesial i comunió eucarística, entén que només podrem beure de la mateixa copa quan estiguem en plena comunió eclesial. Per això és necessari imitar Crist en l'oració per la unitat: «Que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu. Que també ells estiguin en nosaltres, perquè el món cregui que tu m'has enviat» (*Joan 17,21*).

Llum

La llum és un dels símbols de Nadal: representa la divinitat, l'esperança, el renaixement, l'alegria i la generositat. Ens recorda l'arribada de Jesús com la llum del món, i ens revifa la il·lusió que vinguin dies més brillants i la invitació a compartir l'alegria i la felicitat amb els altres al llarg d'aquesta temporada festiva.

La llum és un símbol de renovació i de vida. Nadal s'ubica temporalment a l'inici d'un nou cicle anual i se celebra al voltant del solstici d'hivern en l'hemisferi nord, quan els dies són més curts i les nits, més llargues. La llum simbolitza el renaixement del sol i el retorn de la llum solar després del solstici, fet que representa la promesa de dies més llargs i el renaixement de la natura. En aquest sentit, la llum de Nadal representa l'esperança i la promesa d'un futur ple de llum i expectació.

A més a més, la llum de Nadal també es pot associar amb els conceptes de compartir i difondre l'alegria. Els llums i les decoracions brillants als carrers, les cases i els arbres de Nadal creen un ambient festiu i alegre. Aquests llums fan referència a la generositat i la solidaritat, ja que es comparteixen amb els altres per il·luminar i embellir l'entorn. Simbolitzen el desig de compartir la felicitat i l'alegria de la temporada nadalenca amb els éssers estimats i amb la comunitat en general.

La llum és un dels símbols més significatius de Nadal i té múltiples interpretacions. La llum simbolitza el naixement de Jesús com «la llum del món». La llum de les espelmes i els llums brillants que es fan servir en la decoració nadalenca representen aquesta llum divina que guia i porta alegria en la foscor.

En la carn

Si hi ha res que caracteritza la festa de Nadal, és que Déu ve en la carn. La creació entera és habitada per la presència lluminosa de Jesús. Les celebracions litúrgiques són, segons molts liturgistes, una espècie de continuïtat de la corporeïtat de Jesús entre la seva gent.

La litúrgia està plena d'elements corporals com el pa, el vi i fins i tot mediacions humanes com la paraula, els gestos... I, a través d'ells, reconeixem la presència abundant i recreadora de Déu enmig nostre. No només espiritualment, sinó, i fonamentalment, en tota la creació, en la carn.

INCULTURAR ELS SAGRAMENTS EN LA VIDA

GABINO URÍBARRI BILBAO

1. Els sacraments són per a la vida

Els sacraments cristians són sacraments de la fe per a la vida. Segons sant Tomàs se situen en les cruïlles existencials que travessen la vida humana. Seguint aquesta lògica, es parla de sacraments d'iniciació (baptisme, confirmació i Eucaristia), de curació (penitència i unció) i de servei a la comunitat (orde i matrimoni). L'organisme sacramental de l'Església està al servei de l'itinerari i del moment personal de la vida de cada creient, per tal de tocar-lo amb la fortalesa de la gràcia en la seva concreta situació personal.

2. Els sacraments pertanyen a l'ordre simbòlic

La lògica que presideix els sacraments és la del símbol, ja definits com a signes sensibles que causen la gràcia (*Sacrosanctum Concilium* 59), ja definits com a símbols d'alguna cosa sagrada (Concili de Trento: DH 1639). El llenguatge dels símbols té unes característiques peculiars. No es capta la significació dels símbols si no s'accedeix al món que els símbols signifiquen. Per exemple, en molt països asiàtics el dol s'expressa mitjançant el color blanc en el vestit, mentre que en la tradició occidental el color del dol és el negre. Allò que fa significatiu el color com a símbol de dol és el món de significats compartits. Els sacraments són realment sacraments de la vida quan hi ha una intersecció entre la lògica simbolicosacramental, pròpia de la fe, i el moment de la vida de les persones que participen en la celebració sacramental. Sense aquesta intersecció, que és precisament a inculturació, les celebracions corren el perill de quedar com a ritus buits.

3. La inculturació dels sacraments en la vida implica un doble recorregut

La inculturació de la fe en l'Església antiga va implicar el fet d'expressar la fe cristiana mitjançant categories de la filosofia grega. Així, es va assumir alguna cosa de la mentalitat grega. Però també va suposar doblegar les categories de la filosofia grega, transformant-les

i modelant-les, perquè s'ajustessin al contingut de la fe cristiana. Per això també va significar desprendre's d'elements típics de l'esperit grec, com la contraposició radical entre Déu i l'home, que feia impensable l'encarnació de Déu en Jesucrist.

La inculturació dels sacraments en la vida requereix que els sacraments, des de matriu cristiana, il·luminin la circumstància vital en la qual se celebren. Posseeixen una dimensió profètica d'interpel·lació. Però també exigeix que la vida concreta, en les seves circumstàncies particulars, incideixi en la celebració sacramental, l'impregni i modeli, perquè la celebració no caigui en un ritualisme abstracte i buit. Els rituals ofereixen moltes possibilitats pastorals per a aquesta connexió vida-sagraments.

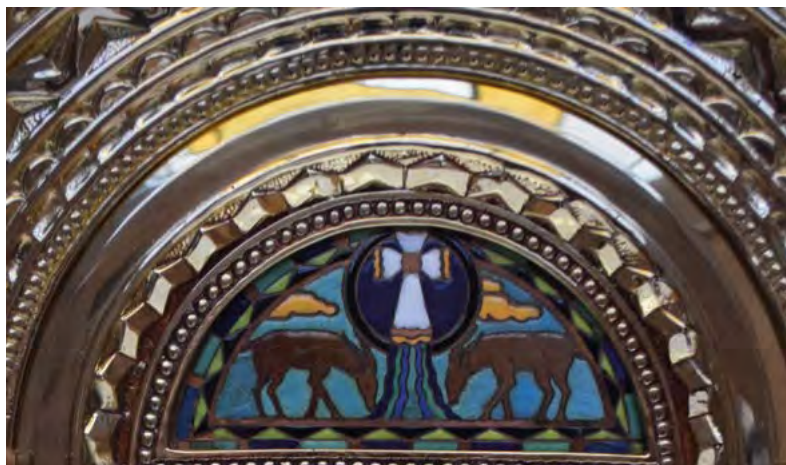
Fotografia: Imatge de la portada del llibre *Sagraments per a la vida* (Dossiers CPL 145)

«Inculturació»: L'esforç de l'Església per fer penetrar el missatge de Crist en un determinat medi sociocultural, impulsant-lo a créixer segons tots els valors propis, en quant són conciliables amb l'Evangeli. El terme «inculturació» inclou la idea de creixement, d'enriquiment mutu de les persones i dels grups, del fet de la trobada de l'Evangeli amb un medi social. Segons Joan Pau II, en els grans apòstols dels esclaus «hi ha un exemple del que avui s'anomena inculturació, és a dir: la inserció de l'Evangeli en una cultura autòctona i la introducció d'aquesta mateixa cultura en la vida de l'Església».

EL PAPER DELS SAGRAMENTS EN LA MISSIÓ DE L'ESGLÉSIA

ANNA ALMUNI DE MUGA

Fotografia: Fons del CPL

La carta a Diognet (obra apologètica de finals del segle II, d'origen incert, singular per la seva bellesa i elegància) ens descriu la presència dels cristians en el món:

Els cristians no es distingeixen dels altres homes ni per la nació ni per la llengua ni pels costums, obeeixen les lleis establertes, però amb la seva manera de viure superen les lleis. [...] Amb actitud positiva i pacificadora que els permet viure enmig de la societat amb simpatia a tot el que és humà perquè són ciutadans com els altres, però interiorment agafats pel Déu de Jesús.

El món és el gran sacrament de Déu i l'ésser humà, amb «ulls oberts», és capaç de llegir-ne el missatge i interpretar i entendre el sistema dels seus signes; allò que és simbòlic i sacramental és dimensió profunda de la realitat humana. Els sacraments són llenguatge entre l'ésser humà, el món i Déu; són senyals que ens ajuden a celebrar «els goigs i les esperances» i acompanyar «els dolors i les angoixes» (*Gaudium et spes* 1) del camí dels homes i dones a través del temps anunciant al Crist avui. També, en el segle XXI, som capaços de desxifrar el sentit dels signes del món i d'expressar la interioritat simbòlicament.

Els cristians viuen dins les cultures específiques, portant a Crist a elles amb la Paraula i els Sagraments. Compromesos en el servei de la caritat, acullen amb humilitat i joia el misteri del Crist que ja els espera en tot lloc i temps. Es converteixen així

en una Església de «tota tribu, llengua, poble i nació» (*Apocalipsi* 5,9). (*Una Església sinodal en missió*, núm. 5a).

L'Església és comunitat de taula de qui seu amb els seus com ressuscitat invisible i continua partint i repartint el pa per construir el nou Poble de Déu, de tota la humanitat, «per vosaltres i per tots», cridada a entregar-se al servei a tots. Els seus deixebles hem d'entendre com ser-per-els-altres, per a tots, com Jesús.

L'Últim Sopar és la fusió dels deixebles amb el Senyor i entre ells, és signe de la presència permanent del Senyor i manifesta l'obra i les intencions de Jesús. La taula amb els pecadors i marginats socials que trobem als evangelis ens ofereixen diversos exemples, que culminen en el cenacle. Els menjars de Jesús amb els pobres eren signe de la bondat salvadora d'un Déu que seu a taula amb els homes i és anticipació del darrer banquet.

La comunitat reunida en la «taula eucarística» és experiència de salvació que Jesús vol transmetre a la humanitat. Fa present el Regne i serà pa partit en possessió de la seva comunitat. L'Església no té una missió, és missió, «sereu els meus testimonis».

CRIST, EL SAGRAMENT DEL PARE

De vegades, quan parlem dels *sagraments*, ens oblidem que sagrament, ja des de sant Agustí, és el signe sensible de la gràcia de Déu en les persones, i que, encara que l'identifiquem amb els set sagraments, pròpiament el sagrament de l'Amor de Déu, tal com diu l'apòstol Pau, és Jesucrist: «El disegni de Déu és aquest: que Crist, l'esperança de la glòria, estigui en vosaltres» (*Colossencs 1,27*).

¿Quantes vegades, però, sembla que els cristians ens adrecem a un Jesús del passat?
¿Quantes vegades no ens hem quedat atrapats en les històries sagrades sense actualitzar-les, sense viure-les com la nostra història actual?
Perquè Jesús continua viu i continua salvant-nos, i la seva missió no s'ha acabat ni acabarà fins a la fi dels temps.

¿Soc realment conscient que Tu, Senyor, ets (continues sent) el *meu*, i el nostre, Salvador?
¿Realment et noto viu i present en la meua vida?
¿Et puc «tocar» amb les meves mans en els altres?
¿Et veig present i actuant en els signes sacramentals amb què l'Església celebra la Gràcia de Déu?
Em temo que, de vegades, Senyor, no és així; no sento la teva presència *viva*, l'Amor del Pare al meu voltant...
i és que em pot la mateixa «ceguesa» de sant Tomàs.
I, llavors, ressonen en mi les teves Paraules com una invitació amable i confiada a acollir-te:
«Feliços els qui creuran sense haver vist!» (*Joan 20,29*).
Amén.

Full verd 82, sèrie «Sagraments»
Símbols litúrgics: la Eucaristia
<https://bit.ly/47HBFVU>

Full verd 40, sèrie «Ministeris»
Consells de locució per als lectors litúrgics
<https://bit.ly/3SS9I9F>

L'ESPIRITUALITAT DEL TEMPS D'ADVENT

PEDRO MANUEL MERINO QUESADA

Fotografia: Antoni M.C. Canal.

Que la multitud de Crist clami les millors lloances al Creador de l'Univers, quan sent present les gràcies pròximes.

Aquests versos estan presos de l'himne llatí titulat *Christi Caterva*, de l'ofici de lectures per al Temps d'Advent de la litúrgia hispano-mossàrab (la traducció és nostra). Amb el seu guiatge, ens endinsem en l'espiritualitat pròpia d'aquest temps litúrgic, que ens prepara per a l'arribada del Senyor. La celebració de l'Advent és la congregació de la multitud dels fills de Déu que lloen el Pare i Creador perquè les gràcies futures ara hi són presents.

El Temps d'Advent, per tant, no només espera l'avenir de la salvació. Tampoc no es redueix a la preparació de les festes de Nadal. Tots dos aspectes són propis

d'aquests temps, però no n'ésgoten la riquesa espiritual. La celebració de l'Advent ens recorda que la glòria futura ja és present, i que en l'últim dia, la salvació arribarà a la plenitud.

Per això, l'Advent ens convida a celebrar i meditar la història de la salvació. Cada creient és un agent actiu d'aquesta història salvífica que s'ha traçat en dos moments. Tots dos temps es refereixen l'un a l'altre en una unitat perfecta. El primer dels dos és el temps de la promesa. En aquest temps, els protagonistes són els profetes que anuncien la vinguda futura del Messies i interpreten la història d'Israel.

L'últim temps és el del compliment, iniciat amb l'encarnació del Verb i el seu naixement en la plenitud de la història. Cada Advent és celebrat en els temps finals de la història. Des d'avui, el Temps d'Advent mira el passat; ens recorda que Crist vindrà gloriós al final dels temps i també ens prepara per al Nadal vinent. Els dinamismes de l'anunci i del compliment de la promesa ens embolcallen i ens obren a rebre la plenitud de la salvació que es realitzarà en el futur final.

Certament que ja estem salvats per l'entrega de Crist la creu. Però la salvació no ateny la plenitud en nosaltres, ja que encara vivim en la realitat històrica i temporal. Per tant, estem salvats en esperança. L'Advent celebra aquesta esperança i la certesa de la salvació. L'Esperit Sant, que porta a plenitud l'obra del Pare en el món, fa possible aquesta certesa perquè ens entrega les primícies de la plenitud consumada.

L'Advent, doncs, és també el temps de l'Esperit Sant. El Sant Esperit és autèntic precursor de Crist que va actuar en sant Joan Baptista, que parlà pels profetes, que fecundà les puríssimes entranyes de la santa Mare de Déu, i que ens fa dir: *Maranatha!* Veniu, Senyor Jesús!

Suggeriments per als cants de cada diumenge o festa al nostre web:
<https://bit.ly/46xwGa4>
 En castellà:
<https://bit.ly/3Q0MLyb>

Accedeix als comentaris de les lectures del temps corresponent escanejant el codi QR o seguint aquest enllaç: <https://bit.ly/3NW7aEv>

Advent i Nadal, cicle B

Del 3 de desembre de 2023 al 7 de gener de 2024

Diumenge	Primera lectura	Segona lectura	Evangelí
Diumenge 1 d'Advent 3 desembre	Oh, si esquinçéssiu el cel i baixéssiu <i>Isaïes 63,16b-17; 64,1.4-8</i>	Vivim esperant la manifestació de nostre Senyor <i>1 Corintis 1,3-9</i>	Vetlleu: no sabeu quan tornarà l'amo de la casa <i>Marc 13,33-37</i>
Immaculada Concepció 8 desembre	Faré que siguin enemics el teu llinatge i el de la dona <i>Gènesi 3,9-15.20</i>	Déu ens elegí en Crist abans de crear el món <i>Efesis 1,3-6.11-12</i>	Déu te guard, plena de gràcia, el Senyor és amb tu <i>Lluc 1,26-38</i>
Diumenge 2 d'Advent 10 desembre	Obriu al Senyor una ruta <i>Isaïes 40,1-5.9-11</i>	Esperem un cel nou i una terra nova <i>2 Pere 3,8-14</i>	Aplaneu el camí per al Senyor <i>Marc 1,1-8</i>
Diumenge 3 d'Advent 17 desembre	Aclamo el Senyor ple de goig <i>Isaïes 61,1-2a.10-11</i>	Que Déu us guardi per quan retorni nostre Senyor <i>1 Tessalonicencs 5,16-24</i>	Tot i que no el coneixeu, ja teniu entre vosaltres el qui ha de venir <i>Joan 1,6-8.19-28</i>
Diumenge 4 d'Advent 24 desembre	El regne de David es perpetuarà <i>2 Samuel 7,1-5.8b-12.14a.16</i>	Ha sortit a la llum el pla de Déu, amagat en el silenci dels segles <i>Romans 16,25-27</i>	Déu t'ha concedit el seu favor i tindrà un fill <i>Lluc 1,26-38</i>
Nadal - Nit 25 desembre	Ens ha estat donat un fill <i>Isaïes 9,2-4.6-7</i>	S'ha manifestat l'amor de Déu <i>Titus 2,11-14</i>	Avui us ha nascut un salvador <i>Lluc 2,1-14</i>
Nadal - Alba 25 desembre	El teu salvador és aquí <i>Isaïes 62,11-12</i>	Déu ens salva per la seva bondat <i>Titus 3,4-7</i>	Els pastors trobaren Maria i Josep amb el nen <i>Lluc 2,15-20</i>
Nadal - Dia 25 desembre	Tots els pobles veuran la salvació de Déu <i>Isaïes 52,7-10</i>	Déu ens ha parlat en la persona del Fill <i>Hebreus 1,1-6</i>	El qui és la Paraula es va fer home <i>Joan 1,1-18</i>
Sagrada Família 31 desembre	El teu hereu serà el fill que naixerà de tu <i>Gènesi 15,1-6; 21,1-3</i>	La fe d'Abraham, de Sara i d'Isaac <i>Hebreus 11,8.11-12.17-19</i>	El noi creixia i era entenimentat <i>Lluc 2,22-40</i>
Solemnitat de la Mare de Déu 1 gener	Beneiré el poble d'Israel <i>Nombres 6,22-27</i>	Déu envià el seu Fill, nascut d'una dona <i>Gàlates 4,4-7</i>	Passats vuit dies, li posaren el nom de Jesús <i>Lluc 2,16-21</i>
Epifania del Senyor 6 gener	Sobre teu, Jerusalem, clareja com l'alba la glòria el Senyor <i>Isaïes 60,1-6</i>	Tots els pobles comparteixen la mateixa promesa <i>Efesis 3,2-3a.5-6</i>	Venim de l'Orient per adorar el vostre rei <i>Mateu 2,1-12</i>
Baptisme del Senyor 7 gener	Veniu a l'aigua. Escolteu bé i us saciareu de vida <i>Isaïes 55,1-11</i>	L'Esperit, l'aigua i la sang <i>1 Joan 5,1-9</i>	Ets el meu Fill, el meu estimat; en tu m'he complagut <i>Marc 1,7-11</i>

Els sagraments a la meua vida

VIQUI MOLINS GOMILA, STJ

Els sagraments a la meua vida han anat canviant de significat, no en si mateixos, perquè sempre seran «signes sensibles i eficaços de la Gràcia de Déu», però sí pel que signifiquen a la meua vida i en el meu entorn.

Baptisme, confirmació, penitència i Eucaristia, que són els que van marcar la meua vida sacramental, han estat –al començament– «uns ritus» que esdevenien adjacents a la meua vida familiar i col·lectiva en un ambient propi del nacionalcatolicisme a Espanya. Van acompanyar la meua vida litúrgica, familiar, escolar i la meua intimitat amb Déu.

Van cobrar un caire especial quan la meua consagració en la vida religiosa estava immersa en les «pràctiques» diàries o setmanals mig obligatòries, igual que tot el que es vivia en una època com la de la meua joventut.

¿Com els visc en el moment actual?

El primer que podria dir és que deixen de ser quelcom obligatori que respon a una normativa imposada. Procuo també que no es converteixin en una rutina. De tal manera que, els dos sagraments que en aquest moment de la meua vida visc –la penitència i la comunió– queden pròpiament

reduïts a un amb un significat profund i, jo diria, carismàtic.

El bateig i la penitència van units a l'Eucaristia, que constitueix l'eix de la meua vida sacramental. I em refereixo a l'Eucaristia dominical, la que em reuneix setmanalment amb una comunitat parroquial que procurem viure-la profundament i conscient. I, sobretot, d'una manera participativa.

El baptisme perquè renovo les promeses que van fer els meus pares i padrins cada vegada que proclamem el credo. La comunió perquè rebo el pa i el vi que recorda aquell Últim Sopar que Jesús va viure no tant com un ritual, sinó com un comiat i un memorial que ens deixava perquè nosaltres el poguéssim viure amb Ell i com Ell, partint i compartint el pa i «rentar-nos» mútuament

els peus. És a dir posant-nos al servei dels nostres germans. És allà on confesso i demano perdó dels meus pecats.

I això ho visc cada diumenge entorn d'una gran taula en què nosaltres, els fidels, no som mers espectadors d'unes *cerimònies* que fan els ministres de l'Església allà a dalt, al presbiteri, sinó partint i compartint el pa que després ens comprometrà a partir i compartir amb els germans.

Aquesta *simplificació* no suposa per a mi una disminució, sinó una unificació de la vida sacramental entorn de l'Eucaristia i la comunió que «no és per als cristians perquè ho meresquem, sinó perquè ho necessitem», com ens diu el papa Francesc.

Entorn d'aquesta Eucaristia setmanal visc ara els sagraments.